

Kysymykset tekstin itsearviointiin tekstilajipohjaisesti

- Oheinen taulukko on itsearviointiin laadittu sovellus australialaisessa genrepedagogiikassa kehitetyistä arviointikriteereistä.
- Tekstiä ei aina tarvitse arvioida koko taulukon avulla, vaan siitä voi ottaa opiskelijan kirjoittamisen edistämiseen parhaiten soveltuvat osat.
- Tekstilajipohjaisen itsearvioinnin avulla opiskelija tulee tietoisemmaksi tekstin eri merkitysulottuvuuksista (sisältö, kirjoittajan ja lukijan suhde, tekstin koossapysyvyys) ja tekstilajin keskeisistä piirteistä.
- Tekstilajikuvaimet muotoillaan tekstilajikohtaisesti.
- Tämän taulukon arviointikuvaimet on laadittu **mielipidekirjoituksen** itsearviointiin.

Reading to Learn -arviointikuvaimet mielipidekirjoituksen itsearviointiin

Arviointikysymykset: Tekstin tavoite	Pisteet
<p>Silmäile teksti pikaisesti läpi. Miten onnistunut teksti on mielestäsi mielipidekirjoituksena?</p> <p>2 p. = Teksti on onnistunut mielipidekirjoituksena: tekstin tunnistaa mielipidekirjoitukseksi. 1 p. = Teksti on mielipidekirjoitus, mutta siinä on muidenkin tekstilajien piirteitä (esim. kuvaileva tai kertova). 0 p. = Teksti ei ole mielipidekirjoitus.</p>	

Arviointikysymykset: Tekstin kokonaisjäsentely	Pisteet
<p>Mitkä seuraavista tyypillisistä mielipidekirjoituksen jaksoista löydät tekstistäsi: aiheen esittely, oma mielipide, perustelut, loppuvetoomus.</p> <p>3 p. = Tekstissä on kaikki jaksot. 2 p. = Tekstissä esitetään mielipide ja sille perustelut. 1 p. = Tekstissä esitetään mielipide, mutta sitä ei perustella. 0 p. = Tekstissä ei esitetä mielipidettä.</p>	
<p>Eteneekö teksti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi? Toisin sanoen: onko tekstin ajatusta helppo seurata?</p> <p>3 p. = Teksti etenee johdonmukaisesti, ja sitä on helppo ymmärtää. 2 p. = Teksti etenee melko johdonmukaisesti, ja sitä on melko helppo ymmärtää. 1 p. = Tekstin ajatusta on vaikea seurata. 0 p. = Tekstin ajatusta ei pysty seuraamaan.</p>	

Arviointikysymykset: Tekstin sisältö	Pisteet
<p>Kuvaillaanko tekstissä asiaa, josta esität mielipiteen? Vastaa "Kyllä" tai "Ei". Tästä kohdasta ei tule pisteitä.</p>	<p>ei pisteitä</p>
<p>Tee lista verbeistä, joita käytät. Kirjoita verbin viereen, millaista toimintaa niillä kuvataan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tekemistä 2. ajattelemista, tuntemista tai aistien toimintaa (<i>kuvitella, pelätä, kuulla</i>) 3. sanallista toimintaa (<i>puhua, väittää</i>) vai 4. asioiden välisiä suhteita (<i>olla, johtua</i>) <p>Onko jonkin verbiryhmän verbejä enemmän kuin toisia? Ovatko verbit sopivia kuvaamaan asiaa, johon otat kantaa?</p> <p>3 p. = Verbit sopivat hyvin kuvaamaan asiaa, johon otan kantaa. 2 p. = Verbit sopivat melko hyvin kuvaamaan asiaa, johon otan kantaa. 1 p. = Verbit kuvaavat vain vähän asiaa, johon otan kantaa. 0 p. = Verbit eivät kuvaa asiaa, johon otan kantaa.</p>	
<p>Alleviivaa tekstistä kaikki sisältösanat eli substantiivit, adjektiivit ja verbit (mutta ei verbiä <i>olla</i>). Miten hyvin sisältösanat kuvaavat asiaa, josta esität mielipiteen?</p> <p>3 p. = Ne kuvaavat asiaa, ja siitä saa hyvän käsityksen. 2 p. = Ne kuvaavat asiaa, mutta sitä kuvataan niukasti. 1 p. = Ne kuvaavat asiaa vain vähän. 0 p. = Ne eivät kuvaa asiaa.</p>	

Arviointikysymykset: Minä ja lukija	Pisteet
<p>Perustellaanko mielipide vakuuttavasti. Vastaa ”Kyllä” tai ”Ei”. Tästä kohdasta ei tule pisteitä.</p>	<p>ei pisteitä</p>
<p>Laske eri lausetyypit tekstistäsi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuinka monta väitelausetta tekstissä on? • Kuinka monta kysymyslauseetta tekstissä on? • Kuinka monta huudahduslauseetta tekstissä on? <p>Arvioi lauseiden tarkoituksenmukaisuutta: Sopivatko valitsemasi lausetyypit mielipidekirjoitukseen?</p> <p>3 p. = Lauseet sopivat mielipidekirjoitukseen, 2 p. = Jotkin lauseet eivät sovi mielipidekirjoitukseen. 1 p. = Suurin osa lauseista ei sovi mielipidekirjoitukseen. 0 p. = Lauseet eivät sovi mielipidekirjoitukseen.</p>	
<p>Etsi tekstistäsi sanat, joilla arvioit asiaa, josta esität mielipiteen. Antavatko sanat lukijalle oikean kuvan suhtautumisestasi asiaan?</p> <p>3 p. = Sanat antavat oikean kuvan suhtautumisestani asiaan tai jos tällaisia sanoja ei ole, niitä ei tarvita, koska suhtautumiseni tulee esiin muulla tavoin. 2 p. = Sanat kuvaavat melko hyvin suhtautumistani asiaan. 1 p. = Arvioivia sanoja on vähän, eikä suhtautumiseni tule ilmi tekstistä muutenkaan kovin hyvin. 0 p. = Arvioivia sanoja ei ole, eikä suhtautumiseni tule ilmi tekstistä muutenkaan.</p>	

Arviointikysymykset: Tekstin selkeys	Pisteet
<p>Silmäile tekstiäsi. Onko teksti kirjakielinen vai puhekielinen vai sekoitus niitä? Mieti asteikolla 1-10, kuinka puhekielinen se on (1= erittäin puhekielinen, 10 = täysin kirjakielinen)</p>	<p>ei pisteitä</p>
<p>Onko teksti kirjakielistä?</p> <p>3 p.: Teksti on kokonaan kirjakielistä. 2 p.: Tekstin on pääosin kirjakielistä. 1 p.: Teksti on enimmäkseen puhekielistä. 0 p.: Teksti on täysin puhekielistä.</p>	
<p>Vaihtelevatko lauseet?</p> <p>3 p.: Tekstissä on erityyppisiä lauseita ja virkkeitä, myös sivulauseita. 2 p.: Tekstissä on pääosin yhden päälauseen virkkeitä, mutta ne ovat hyvin muodostettuja. 1 p.: Tekstissä on vain päälauseita. 0 p.: Tekstin lauseet ovat keskeneräisiä.</p>	
<p>Miten hyvin lauseet ja virkkeet on kytketty toisiinsa?</p> <p>3 p.: Lauseet liittyvät toisiinsa. Niitä on yhdistetty lauseisiin sopivien konjunktoiden avulla. 2 p.: Lauseet liittyvät toisiinsa, vaikka niitä ei olekaan yhdistetty toisiinsa konjunktoiden avulla. 1 p.: Lauseet eivät kovin hyvin liity toisiinsa. 0 p.: Lauseet ovat irrallisia eivätkä sen vuoksi liity toisiinsa.</p>	

Arviointikysymykset: Tekstin viimeistely	Pisteet
<p>KIELIOPPI</p> <p>Sovi opettajan kanssa, mitä kielioppiasiaa arvioit (esimerkiksi aikamuodot). Alleviivaa sen kielioppiasian kaikki muodot. Miten hyvin olet onnistunut muodostamaan ne?</p> <p>3 p.: Kieliopilliset muodot ovat pääosin oikein. 2 p.: Kieliopillisissa muodoissa on jonkin verran vääriä muotoja. 1 p.: Kieliopilliset muodoissa on sen verran vääriä muotoja, että se vaikeuttaa ymmärtämistä. 0 p.: Kieliopillisia muotoja ei ole tai niitä on käytetty väärin.</p>	
<p>OIKEINKIRJOITUS</p> <p>Onko sanat kirjoitettu oikein?</p> <p>3 p.: Lähes kaikki sanat on kirjoitettu oikein. 2 p.: Sanojen oikeinkirjoituksessa on virheitä, mutta ne eivät haittaa ymmärtämistä. 1 p.: Sanojen oikeinkirjoituksessa toistuu samat virheet. 0 p.: Sanoja on vaikea ymmärtää.</p>	
<p>VÄLIMERKIT</p> <p>Onko suuria välimerkkejä (piste, kysymysmerkki ja huutomerkki) käytetty oikein?</p> <p>3 p.: Jokaisen virkkeen lopussa on oikea välimerkki. 2 p.: Melkein jokaisen virkkeen lopussa on oikea välimerkki. 1 p.: Joidenkin virkkeiden lopussa on välimerkki. 0 p.: Virkkeiden lopussa ei ole välimerkkejä.</p>	

<p>ESITYSTAPA</p> <p>Onko kappalejako merkitty? Onko ulkoasu selkeä?</p> <p>3 p.: Kappalejako on merkitty ja ulkoasu on selkeä. 2 p.: Kappalejako on pääosin merkitty ja/tai ulkoasu on melko selkeä. 1 p.: Kappalejakoja on merkitty vain vähän ja/tai ulkoasun sekavuus haittaa lukemista. 0 p.: Kappalejakoa ei ole merkitty ja/tai ulkoasun sekavuuden takia tekstistä ei saa selvää.</p>	
---	--

Lähteet:

Shore, Susanna & Rapatti, Katriina 2014. Tekstilajikokonaisuudesta yksityiskohtiin – miten arvioida oppilaiden tekstejä? Teoksessa Susanna Shore & Katriina Rapatti (toim.) *Tekstilajitaidot : Lukemisen ja kirjoittamisen opetus koulussa*. s. 121–142. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.